

Відгук

офіційного опонента на дисертаційну роботу Пехньо Василя Васильовича «Особливості стоматологічного ортопедичного лікування вагітних та жінок у післяпологовому періоді», представлену до спеціалізованої вченої ради Д26.613.09 при Національній медичній академії післядипломної освіти ім.П.Л.Шупика, на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія.

Актуальність теми

Визначаючи актуальність теми даної дисертаційної роботи і, особливо, практичну цінність для даної категорії населення нашої країни, слід вказати на пряму залежність стану розвитку плода і у післяродовому періоду, як для дитини, так і для матері, від наявності тих чи інших стоматологічних захворювань, взагалі і ортопедичних - зокрема. При цьому, особливої ваги набувають питання надання виключно найбільш ефективної ортопедичної допомоги у повній відповідності зі станом дефектів зубних рядів, тканин парадонту, тощо.

Зважаючи на наведене вище, приємно констатувати, що саме цим питанням і присвячена дана науково-прикладна робота, а саме обґрунтування цілеспрямованності і ефективності використання низки лікувально-діагностичних і ортопедичних заходів у комплексній стоматологічній реабілітації вагітних та жінок у післяпологовому періоді.

Слід також підкреслити, як на те пропонує ВАК України, що дана дисертаційна робота виконена у повній відповідності з плановою, державною науково-дослідною роботою «Клініко-лабораторне обґрунтування застосування сучасних медичних технологій в комплексному лікуванні та реабілітації основних стоматологічних захворювань» ДР W0111V002806, де автор був безпосереднім виконавцем окремих її фрагментів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх вірогідність

Аналізуючи матеріали проведених досліджень і на їх підставі визначаючи ступінь обґрунтованості отриманих у даній дисертаційній роботі низки наукових положень, висновків і запропонованих для практичної охорони здоров'я відповідних рекомендацій слід зазначити, що усі вони базуються на вельми значному обсязі клінічних, лабораторних, міографічних, біохімічних та статистичних методах досліджень, порівняльний аналіз яких засвідчив про їх відповідність меті і запланованим завданням, сучасність, високу інформативність та всебічну доступність у їх безпосередньому використанні.

Так, клінічному обстеженню піддалися 547 жінок у віці 20-30 років, з яких для безпосереднього дослідження було відібрано 189 осіб, які, у свою чергу були поділені на 3 групи. До першої групи увійшли 62 жінки з дефектами зубних рядів, яким проводили ортопедичне лікування на другому триместрі вагітності за запропонованим відповідним протоколом.

До 2-ї групи увійшли 65 жінок з аналогічними дефектами, але яким надавалось ортопедичне лікування за традиційною методикою, а саме - відтерміноване відновлення дефектів зубних рядів у післяпологовому періоді.

Третю ж групу склали 52 особи без дефектів зубних рядів, яким допомога зовсім не надавалась.

При цьому усі учасники дослідження спостерігались у період вагітності 10-12 тижнів, 24-26, 34-36, а також у післяпологовому періоді - 2-4 тижнів після пологів, протягом одного ряду.

Окрім дефектів зубних рядів визначався також індекс Федорова Ю.А. і Володкіної В.В.

Функціональні порушення зубощелепної системи виявлялись за спеціальною схемою скороченого так званого «Гамбурзького обстеження» (Ahlers M.O., Jakstat H.A.), як напочатку так і наприкінці дослідження.

Поряд з цим проводилось також оклюзіографічні дослідження за допомогою апарата T-scan Novus, а електроміографічні на апараті ВіоЕМГ, які офіційно зареєстровані у нашій країні.

Визначення ж якості проведення ортопедичного лікування проводилось за спеціально запропонованою методикою, яка набула офіційного статусу у вигляді відповідного патенту України, а стан кісткової тканини за допомогою лабораторного аналізатора ТЕСНК компанії Philips із використанням набору ELISA kit, in vitro.

Наведене вище яскраво свідчить про сучасність використаних методик, що опосередково говорить про високу ступінь інформативності і достовірності отриманих результатів даного науково-прикладного дослідження.

Отже, зважаючи на все зазначене вище, можливо з повною впевненістю констатувати, що усі отримані дані всебічно обгрунтовані, достовірні і не викликають жодного сумніву їх об'єктивності і ймовірності.

Наукова і прикладна значимість проведених досліджень

На нашу думку науково-прикладна цінність отриманих у даній дисертаційній роботі результатів полягає у тому, що автору дійсно у перше в нашій країні, достатньо обгрунтовано доведено про наявність певних особливостей статичної і динамічної оклюзії та низки функціональних показників зубощелепного апарату у вагітних та жінок у післяпологовому періоді. При цьому, завдяки використанню новітніх методик отримана додаткова інформація про рівень маркерів метаболізму кісткової тканини остеокальцину та дезоксипроліну у даній категорії жінок з наявністю зубних дефектів.

Виключно на підставі наведених вище наукових даних, здобувачем розроблено й обгрунтовано комплексну схему проведення стоматологічного ортопедичного лікування вагітних та жінок у післяпологовому періоді для подальшого цілеспрямованого протезування, результати яких набувають високу ступінь практичної їх цінності для клінічної стоматології та безпосередньо мають велике медичне й соціальне значення.

Оцінка змісту роботи, зауваження

Дисертаційна робота Пехньо Василя Васильовича «Особливості стоматологічного ортопедичного лікування вагітних та жінок у післяпологовому періоді», зазвичай оформлена й побудована за класичною схемою і складається з титульного аркушу, анотації, списку публікацій здобувача, змісту роботи, вступу, розділу «Огляд літератури», 2-х розділів власних досліджень, розділу «Аналіз та обговорення отриманих результатів», висновків, практичних рекомендацій та списку використаної літератури.

У вступі, здобувач, на підставі цілої низки сучасних літературних джерел, всебічно обґрунтовує актуальність даного науково-прикладного дослідження, на підставі якої ставить питання про медичну й соціальну необхідність його виконання.

Зважаючи на це, ставиться основна мета даної роботи, визначаються питання по її реалізації, приводяться спрямовані методи її виконання та надається отримана наукова новизна й практична цінність запропонованих впроваджень. Окрім цього приводиться також інформація про особистий внесок даного здобувача в отримання наведених даних, апробація результатів дисертацій, її опублікованість та дані про структуру й обсяг представленої роботи.

Що стосується зауважень, то їх практично немає, за винятком деяких питань дискусійного характеру.

Так, як на нас, у пункті «Актуальність теми», не завадило б наведення, окрім вітчизняних авторів, ще й закордонних.

У пункті «Предмет дослідження», доречно було б додати - «розробка спрямованої схеми ортопедичного лікування вагітних та жінок у післяпологовому періоді».

Далі, при формуванні та формулюванні пункту «Методи дослідження», пропонується ВАК-ом їх назва та для чого кожен з них використовувався.

І на останок, у пункті «Практичне значення окремих результатів» бажано наведення показників отриманої медичної ефективності від розроблених впроваджень. Інших зауважень і побажань немає.

У 1-му розділі «Стоматологічна ортопедична допомога вагітним та жінкам післяпологового періоду та її наукове обґрунтування», що складається з 6-ти підрозділів і викладено на 12 сторінках, здобувач достатньо поглиблено надає всебічну характеристику стану організації надання медичної допомоги вагітним, структуру і поширеність дефектів зубних рядів, середній вік даної категорії населенню нашої країни. Зупиняється також на особливостях їх диспансерного спостереження зі стоматології, впливу знімних окклюзійних кап на показники фізичної активності та наводяться маркери метаболізму кісткової тканини під час вагітності та у післяпологовому періоді.

Слід зазначити що даний розділ не перевищує 20% від загального обсягу основної частини дисертації. Зауважень немає окрім деяких помилок у прізвищах наведених авторів.

У другому розділі «Матеріали і методи дослідження», що складається з 6-ти підрозділів і викладено на 36 сторінках, здобувач наводить основні використані ним у даній роботі об'єктивні методи дослідження та надає поглиблену характеристику обстежених груп. Так, автор зупиняється на методі оцінки функціональних порушень зубощелепної системи за схемою «Гамбурзького» обстеження, окклюзіографічному, міографічному дослідженнях.

Надається методика визначення жувальної ефективності, маркерів резорбції та ремоделювання у вагітних та жінок у післяпологовому періоду, оцінка їх пологової активності, методи ортопедичного лікування та статистичної обробки отриманих даних.

Порівняльний аналіз наведених вище основних методів дослідження засвідчив про їх певну сучасність, високу інформативність, доступність у використанні та відповідність запланованій меті і завданням. Зауважень немає.

3-й розділ «Результати надання стоматологічної ортопедичної допомоги вагітним та жінкам пологового періоду», викладено на 40 сторінках і складається з 3-х підрозділів. Весь розділ присвячено безпосередньо отриманим результатам та їх аналізу.

Так, автор наводить результати клінічного обстеження та надає частоту вторинної адентії. Також надається оцінка даних «Гамбурзького обстеження», окклюзійних співвідношень зубощелепного апарату на підставі комп'ютерної окклюдіографії. Дані електроміографічних досліджень жувальних м'язів та показники метаболізму кісткової тканини у даної категорії населення країни. Аналізуючи отримані у даному розділі результати слід сказати, що автором достатньо обгрунтовано доведено, що наявність дефектів зубних рядів у вагітних збільшує ймовірність отримання електроміографічних індексів за межами норми в 1,5-3,3 рази.

Також спостерігається суттєва різниця у показниках комп'ютерної томографії, за даних яких, такі показники як індекс асиметрії, час появи максимальних зубних контактів, occlusion time та disclusion time, більш погіршені у 2-ї групі у порівнянні з 1-ю групою де спостерігається їх відновлення. При цьому, результатом визначення маркерів резорбції та ремоделювання у вагітних з дефектами зубних рядів відповідали загальній тенденції, а зменшення рівня остеокальцину було статистично достовірне у всіх групах до 20-24 тижні вагітності з подальшим відновленням до фізіологічної норми в 30-36 тижнів та у післяпологовому періоді.

Зауважень щодо даного розділу немає, окрім дотепності його розділу на 2 окремих розділів - клінічний і лабораторний.

У заключному розділі «Аналіз і обговорення отриманих результатів» здобувач послідовно наводить отримані дані, проводить їх аналіз та надає порівняльну характеристику.

Висновки і практичні рекомендації достатньо обгрунтовані і повністю співпадають з основною метою даного дослідження.

Список використаних джерел оформлено у алфавітному порядку і включає у себе 76 першоджерел. Робота ілюстрована 32 таблицями та 14 рисунками.

Дисертація оформлена окремим томом з загальним обсягом 117 сторінок і викладена на державній мові.

Отримані автором основні результати, встановлені наукові положення, опрацьовані методичні рекомендації, висновки, повністю висвітлені на 4-х науково-практичних конференціях і віддзеркалені у 7 наукових працях, з яких 3 у фахових виданнях рекомендованих ДАК МОН України, 3 статті в іноземних виданнях, 1 у наукометричному виданні. Опубліковано також 2-є тез доповідів та отримано 1 деклараційний патент України на корисну модель.

Автореферат повністю висвітлює усі основні положення дисертації. Суттєвих зауважень щодо об'єктивності отриманих результатів, їх достовірності та оформлення даної роботи немає.

Таким чином, наведене вище безперечно свідчить, що подана до офіційного захисту дана науково-прикладна робота виконена й оформлена на достатньо високому науково-методичному рівні і безумовно заслуговує на позитивну оцінку.

Разом з тим, деякі питання, що виникли у нас у процесі рецензування потребують додаткового пояснення, а саме:

1. Як проводились оклюзіографічні дослідження 92 пацієнтам із захисною капою?
2. Із чим на Вашу думку пов'язане зменшення кількості балів скороченого «Гамбурзького» тесту наприкінці дослідження в групах 1 та 2?
3. Яким чином проводився контроль оклюзійних співвідношень після проведеного ортопедичного лікування?

Висновок

Дисертаційна робота Пехньо Василя Васильовича «Особливості стоматологічного ортопедичного лікування вагітних та жінок у післяпологовому періоді» є завершеною, замостійно виконаною науково-прикладною роботою, присвячену вирішенню важливого наукового і, особливо, прикладного питання - підвищенню ефективності надання стоматологічної ортопедичної допомоги

вагітним та жінкам у післяпологовому періоді, шляхом розробки та клінічного опрацювання комплексної, послідової, поетапної системи ортопедичного лікування даної категорії населення нашої країни, на підставі наукового врахування індивідуальних особливостей, їх клінічного стоматологічного стану.

За своєю актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, прикладною цінністю та всебічною обґрунтованістю отриманих результатів, дана дисертаційна робота повністю відповідає П.11 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів №567 від 24.07.15 (із змінами внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів №656 від 19.08.15) які ставляться до кандидатських дисертацій, а її автор безумовно заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук, за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія.

Завідувач відділення

ортопедичної стоматології

ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії

НАМН України», д.м.н, проф.

/Лабунець В.А./

Підпис	<i>Лабунець В.А.</i>
	завіряю
Інспектор відділу кадрів ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ІНСТИТУТУ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»	
« 14 » 12 20 17 р.	